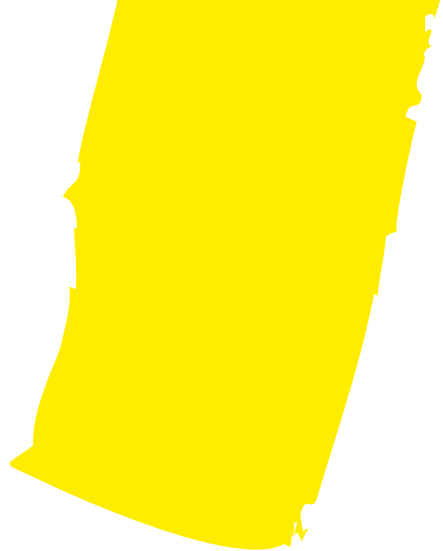


CEL RÀ INCLUSIVA!

**GUIA DE COMUNICACIÓ I PROMOCIÓ DE POLÍTIQUES
INCLUSIVES, LLIURE D'ESTEREOTIPS I PREJUDICIS**

**Autores**

Mariona Salvador Pujolràs, Sònia Fortià Martí i Letícia Garcia Merino

Supervisió i revisió

Desiré Rodrigo García | [Lo Relacional](#)

Correcció ortogràfica

Josep Mir Hurtado

Disseny

[aeiou.cat](#)



GUIA DE COMUNICACIÓ I PROMOCIÓ DE POLÍTIQUES INCLUSIVES, LLIURE D'ESTEREOTIPS I PREJUDICIS

CAMINANT CAP A UNA SOCIETAT JUSTA I RESPECTUOSA

La comunicació inclusiva és un repte perquè qüestiona les dinàmiques habituals de relacionar-nos, tant en l'àmbit interpersonal, com dins les institucions, les entitats i en qualsevol política pública. Comunicar d'una manera respectuosa és un pas per avançar cap a una societat més justa i plural, que mira el conjunt de la ciutadania des del reconeixement i l'empatia. El llenguatge és un

instrument lingüístic, però també polític i social, que no només ens permet transmetre idees sinó que també implica la transmissió i la transformació de principis i valors per posar en relleu les desigualtats, exclusions i violències existents.

Suposa trencar una mirada generalitzada i estandarditzada de la ciutadania i planteja evidenciar realitats excloses i sovint esbiaixades. Busca focalitzar l'atenció en diferents eixos d'opressió des d'una mirada que posa en relleu diferents grups socials que comparteixen eixos de desigualtat per qüestions de gènere, orientació sexual, diversitat funcional, origen, cultura, creença religiosa, color de la pell...

Des de l'actuació municipal es percep la diversitat en totes les seves complexitats, i transformar des del llenguatge, la comunicació i les polítiques, és una eina de justícia social, per reconèixer drets i incloure totes les seves especificitats.

Celrà, octubre de 2021

LLENGUATGE NO SEXISTA I NO LGTBIFÒBIC

Les violències de gènere afecten les dones, però també a les persones amb identitats i expressions de gènere i sexualitats no normatives. Les desigualtats i les violències que s'exerceixen cap a les dones i les persones LGBTI tenen la mateixa arrel, el sistema sexe-gènere cisheteropatriarcal.

Aquest sistema és una construcció social i culturalment determinada que classifica les persones a partir d'una lectura binària del cos, del gènere i de la sexualitat. Segons aquest sistema existeixen dos tipus de persones (els homes i les dones) i dos tipus de cossos (mascles i femelles). Es pressuposa que les persones amb cos de mascle s'identificaran com a homes i tindran comportaments masculins i les persones amb cos de femella s'identificaran com a dones i tindran comportaments femenins (ciscorrespondència). Aquest sistema també considera que homes i dones són complementaris i que s'atrauen sexualment (heteronorma).

El sistema sexe-gènere també parteix d'uns valors patriarcal que donen més valor als homes i la masculinitat, considerant la masculinitat (hegemònica) com a universal i superior a la resta de gèneres.

Com qualsevol sistema normatiu, el sistema sexe-gènere privilegia les persones que s'ajusten a la seva norma, i castiga, exclou i discrimina les persones que la qüestionen o transgredeixen. En aquest marc de relacions cisheteropatriarcal, les dones, les persones trans* i les persones amb sexualitats, cossos i expressions de gènere no normatives tenen més probabilitats de viure situacions de vulnerabilitat, desigualtats i violències.

Però, si ho pensem bé, en aquest sistema que ens diu "què" i "com" hem de ser, fer i sentir, totes les persones veiem limitades les nostres possibilitats de créixer i desenvolupar-nos amb llibertat.

Per això lluitar contra les violències de gènere, les masclistes i les LGBTIfòbiques, és una responsabilitat compartida. Institucions públiques, recursos tècnics i ciutadania podem utilitzar el llenguatge per reproduir estereotips i prejudicis de gènere i reforçar les violències i les desigualtats. O podem utilitzar el llenguatge per fer visibles les dones i les persones LGBTI, per ampliar imaginari sobre el gènere, el cos i la sexualitat i per avançar en la construcció d'un món més just, igualitari, divers i lliure.

Mots invariables que designen indiferentment del gènere

En lloc de

- Els treballadors
- Els veïns
- Els ciutadans

- Els alumnes
- El nen
- Els joves
- Alcalde i regidors

- L'interessat
- El sol·licitant
- El denunciant
- El contractant
- Els administratius
- Els tècnics

- Els avis i àvies

Proposem

- La plantilla, el personal
- El veïnat
- La ciutadania, la població, la societat
- L'alumnat
- L'infant, la criatura
- El jovent, la joventut
- Autoritats municipals

- La persona interessada
- La persona sol·licitant
- La part denunciant
- La part contractant
- El cos administratiu
- L'equip tècnic

- La gent gran

Donar-hi sentit

Fer ús de substantius genèrics o col·lectius.

Utilitzar aquesta fórmula és més inclusiu que desdoblar en masculí i femení, ja que inclou també les persones que no s'identifiquen com a dona o home i que senten més comoditat fora d'un sistema de gènere binari.

Posar la paraula persona, part, cos, col·lectiu o equip.

La condició de ser avi i àvia exclou la gent gran que no ha tingut descendència.

Canvis de redacció

En lloc de

- Tots

- El sotasignat
- El sol·licitant

- Han estat premiats
- Col·laboradors:

- Un informe del tècnic

- Els professionals educatius han assessorat la comissió



Proposem

- Tothom, cadascú

- Qui signa
- Qui sol·licita

- Han rebut el premi
- Amb la col·laboració de:

- Un informe tècnic

- Professionals de l'àmbit educatiu han assessorat la comissió

Donar-hi sentit

Utilitzar tothom, algú, cadascú, qualsevol, qui... per substituir la marca de gènere i evitar la forma doble.

Utilitzar el relatiu qui.

Modificar la frase.

Utilitzar l'adjectiu.

Suprimir l'article.

Documents o impresos

En lloc de

- Sr./Sra.
- Destinataris

- Nascut/a
- Domiciliat/ada



Proposem

- Nom de la persona
- Destinació o persona destinatària
- Lloc de naixement
- Amb domicili a

Donar-hi sentit

Utilitzar formes genèriques que no impliquin un biaix de gènere.

Visibilitzar la diversitat familiar

En lloc de

- El pare i/o la mare

- Els pares i les mares



Proposem

- Les persones progenitores, tutora o tutor
- Les famílies

Donar-hi sentit

Existeixen estructures familiars molt diverses.

Visibilitzar les dones i evitar falses suposicions

En lloc de

- Van assistir a la reunió del Consell P. Ceesay Ramis, directora de l'EMM, i B. Prats Jallow, director de l'EMAC

- El Sr. Prats Jallow i Paula Ceesay Ramis han elaborat un estudi
- La senyoreta Ceesay Ramis

- Alcalde
- Tinent
- Arquitecte

- Les dones de la neteja



Proposem

- Van assistir a la reunió del Consell Paula Ceesay Ramis, directora de l'EMM, i Buba Prats Jallow, director de l'EMAC

- Buba Prats Jallow i Paula Ceesay Ramis han elaborat un estudi
- La senyora

- Alcaldessa
- Tinenta
- Arquitecta

El personal de neteja

Donar-hi sentit

Escriure el nom sencer de les persones per visibilitzar la presència de les dones i la diversitat cultural.

Evitar el tractament diferenciat.

Utilitzar la forma femenina o l'article femení. Si la persona és una dona.

No relacionar determinades professions únicament a les dones.

Evitar expressions homòfobes, sexistes o menystenir la diversitat LGTBI+

En lloc de Proposem

• La seva dona

• Persona transsexual o transgènere

• “Això és una mariconada”

• “Plores com una nena”
• “Juga a futbol tan bé com un noi”

• La seva parella

• Persona trans

• “Això és una ximperia”

• “Plora tant com vulguis”
• “Juga molt bé a futbol”

Donar-hi sentit

No presuposar l'heterosexualitat

Hi ha moltes formes de viure la transsexualitat o el procés de trànsit en relació amb el gènere. Per englobar tota aquesta diversitat parlem de persones trans i no de transsexuals.

És un insult homòfob.

Evitar estereotips sexistes que generen desigualtat per raó de gènere. Relacionar amb la feminitat la gestió de les emocions, les cures, la família... i amb la masculinitat la pràctica esportiva, laboral, les accions físiques... És important afavorir que totes les persones puguin expressar els seus sentiments i emocions amb llibertat.

LLENGUATGE ANTIRACISTA

El nostre sistema de pensament i de valors és racista, per tant les persones migrades, racialitzades o de cultures i creences minoritzades tenen més probabilitats de viure situacions de desigualtat, exclusió, discriminació i violència.

El racisme és una construcció social i històricament determinada. És un sistema de classificació que se sustenta sota la idea de raça i que situa a les persones blanques per sobre de la resta. Aquest racisme biològic va argumentar i justificar els processos de colonització, que encara tenen conseqüències en l'actualitat.

Després de la Segona Guerra Mundial i d'un moment de racisme tan exacerbat com el que va suposar el nazisme, el paradigma de la raça vinculada a aspectes biològics es va considerar científicament incorrecte i políticament perillós. Però desmuntar la idea de raça, no va suposar la fi del racisme com a ideologia ni dels seus efectes de privilegi i de supremacia blanca. Les races no existeixen, però el racisme sí.

El color de pell, l'origen geogràfic, l'espiritualitat, l'idioma, les formes de vestir, la nacionalitat, la situació politicoadministrativa, la situació laboral, la salut, l'educació, l'habitatge, la participació política i comunitària o la capacitat de consum, són alguns dels elements de diferenciació i de desigualtat que donen forma als processos de racialització contemporanis.

El llenguatge pot ser un instrument per reforçar les desigualtats que pateixen diàriament les persones migrades, racialitzades i de cultures i religions minoritzades. Sense considerar-nos racistes, moltes vegades utilitzem expressions plenes d'estigmes i estereotips, construïdes des d'una visió etnocèntrica i de supremacia blanca, que es van perpetuant amb el pas del temps.

Però el llenguatge també pot ser un instrument per fer visible la diversitat cultural i religiosa, per afavorir el sentiment de pertinença, per construir un "nosaltres" on tothom tingui cabuda des del respecte a la seva diversitat, per avançar en unes relacions i una Celrà intercultural. Evitar l'ús racista del llenguatge és fonamental perquè tothom se senti respectat, inclòs i pugui participar en la vida comunitària de Celrà en igualtat de condicions i d'oportunitats.

En lloc de

- Immigrant

- Immigrant il·legal

- Immigrant de segona generació

- Persona de color, negret, moret

- Raça gitana

Proposem

- Persona migrant

- Persona en situació administrativa no regularitzada

- Descendent de persones que van migrar

- Persona negra, afrodescendent, racialitzada, persona marroquina.

- Poble gitano o poble romaní

Donar-hi sentit

Els processos migratoris no són un tret definitori de les persones.

Cap persona és il·legal. Tenen un inici i un final.

Les persones nascudes a Catalunya són catalanes. Aquesta expressió la solem utilitzar només amb persones migrades no blanques.

Totes les persones tenim un color de pell. És un eufemisme que amaga racisme. Utilitzar diminutius implica infantilitzar i menysprear una persona

Les races no existeixen, el racisme sí.



En lloc de

- Denigrar

- Anar al xino

- “Treballar com un negre”
- “Anar com un gitano”
- “Una feina de xinos”

Proposem

- Ofendre, desprestigiar, difamar...

- Anar a + nom de la botiga

- “Treballar molt”
- “Anar brut”
- “Una feina amb molta dedicació”

Donar-hi sentit

Etimològicament significa en-negrir, que vinculen el que és negre amb elements despectius.

Anomenar una botiga pel suposat origen de les persones que el regenta és exclouent.

No utilitzar expressions amb visió racista i colonial.

LLENGUATGE ANTICAPACITISTA AMB CAPACITATS DIVERSES

Les capacitats físiques, auditives, visuals i intel·lectuals de les persones són diverses i són una part fonamental i inherent de la diversitat humana, per això parlem de diversitat funcional.

El nostre sistema social és capacitista. Considera que hi ha unes capacitats normals i atorga la condició de discapacitat a totes aquelles persones amb capacitats físiques, auditives, visuals i intel·lectuals no normatives. La discapacitat és una condició determinada per factors personals però també contextuals. El que considerem un trastorn mental també està condicionat per una concepció de la salut mental i de la psiquiatria determinada. Un trastorn mental no necessàriament disminueix ni deteriora les facultats mentals, més aviat les altera de forma esporàdica.

El llenguatge que utilitzem pot ser una eina per reforçar estereotips i prejudicis, per estigmatitzar, menysprear, infantilitzar, institucionalitzar, silenciar i invisibilitzar les

persones amb capacitats no normatives. Però el llenguatge també pot ser una eina per fer visible la diversitat: la diversitat funcional física, auditiva, visual, mental i intel·lectual. Per qüestionar la medicalització i la institucionalització de les diferències, per centrar la mirada en els processos d'exclusió i no en les capacitats diverses de les persones, per ampliar el concepte de salut superant les lògiques de la normalització corporal i el capacitisme, per evitar expressions sensacionalistes o condescendents, per entendre que totes les persones som interdependents i no només les persones amb capacitats funcionals no normatives o amb neurodiversitat, per posar les cures al centre, per eliminar els obstacles de l'entorn i garantir els drets de totes les persones independentment de les seves capacitats funcionals.

En lloc de

- Discapacitada

- Deficient
- Mongòlica

- Llenguatge de signes

- Persona amb una malaltia mental, boja, dement trastornada...
- Esquizofrènica

Proposem

- Persona amb capacitats funcionals no normatives, posar el nom de la persona (més enllà de les seves capacitats)

- Persona amb diversitat intel·lectual / diversitat funcional

- Llengua de signes

- Persona que conviu amb problemes de salut mental

Donar-hi sentit

Posar la mirada cap a la persona i no en la seva diversitat.

Un mongòlic és una persona de Mongòlia.

És una llengua com el català, no un llenguatge. Per exemple la Llengua de signes catalana (LSC).

No anomenar a les persones des del seu diagnòstic mèdic

En lloc de

- Minusvàlida
- Invàlida
- Coixa
- Paralítica
- La que va amb cadira de rodes

- La persona cega, la cegueta

- La persona sorda, la sordmuda



Proposem

- Persona amb discapacitat física / persona amb mobilitat no normativa

- Persona cega / persona amb cegueta

- Persona sorda / persona amb sordesa

Donar-hi sentit

Posar la mirada cap a la persona i no en la seva diversitat, la normalitat és una construcció social.

Les persones sordes no són mudes.

No infantilitzar.



En lloc de

- “És una situació esquizo-frènica”
- “Sembla bipolar”
- “Estic depre”

Proposem

- “És una situació complexa”
- “És una persona molt canviant”
- “Tinc el dia trist”

Donar-hi sentit

Evitar expressions i metàfores que estigmatitzin la salut mental o la frivolitzin.

COMUNICACIÓ AMB IMATGES

Quan fem cartells o difonem imatges i vídeos a les xarxes i mitjans de comunicació, projectem un missatge sobre què volem explicar. Tanmateix, hem de tenir en compte que no només té un impacte el que diem, sinó el contingut de les imatges que projectem.

El que representem configura la nostra visió del món i de la seva gent. Per tant, si sempre utilitzem imatges d'homes blancs, prims, joves, heterossexuals, cisgènere, amb capacitats funcionals normatives, perpetuem estereotips socials, prejudicis i mostrem una realitat esbiaixada. També contribuïm a reforçar desigualtats, exclusions i discriminacions.

A l'hora d'utilitzar imatges o icones, hem de tenir presents alguns elements:

- **Reflectir la diversitat del municipi:** edat, gènere, fenotip (color de la pell), origen, capacitats funcionals, sexualitats...
- **Evitar la figura masculina com a referent universal** i evitar la reproducció de rols estereotipats per raons de gènere.
- **Evitar estereotips, prejudicis i tòpics** quan parlem de persones d'orígens i contextos culturals i religiosos diversos.
- **Visibilitzar referents de dones, persones d'orígens i contextos culturals diversos, persones amb capacitats diverses i des de criteris de diversitat.** Les dones, les persones negres, persones amb discapacitat no són col·lectius homogenis.
- **Fer visible la diversitat corporal,** evitar el culte al cos i afavorir l'autoestima corporal més enllà dels cànons de bellesa.
- **No sexualitzar ni cosificar dones ni infants** (no utilitzar el cos i la feminitat com a elements decoratius o de reclam).

- **Tenir cura dels colors que s'utilitzen a les imatges.** Evitar colors suaus per a representar la feminitat o actituds infantilitzades i colors foscos per associar-los a la masculinitat.
- **Fer visible i reconèixer la diversitat familiar.** Hem de tenir present la diversitat familiar buscant imatges on apareguin: famílies monoparentals, progenitores del mateix sexe, famílies sense descendència, famílies amb diferents trets físics o colors de pell, famílies d'acollida...
- **Comunicar de forma accessible i comprensible per a tothom:** subtítols per a vídeos, audiodescripció, text en braille, lectura fàcil...
- **No utilitzar imatges caritatives, paternalistes o victimitzadores** per representar les persones amb capacitats funcionals no normatives.

LA COMUNICACIÓ NO VERBAL I ALTRES ASPECTES A TENIR EN COMPTE

La comunicació no és només el que diem, sinó també com ho diem. El to de veu, els gestos, la postura corporal, també comuniquen. Proposem algunes recomanacions:

- **No canviar el to de veu per parlar amb persones amb capacitats funcionals no normatives, persones migrades, racialitzades o gent gran.** De vegades alcem la veu o parlem més lentament infantilitzant aquestes persones.
- **Els homes tendeixen a ocupar molt més espai:** utilitzen més torns de paraula, fan intervencions més llargues, intervenen més per expressar opinions i no per preguntar o informar-se. Fan explicacions a les dones fins i tot quan les dones tenen més coneixement sobre el tema. Infantilitzen o menyspreen els sabers de les dones, especialment les noies joves. S'eixancarren al transport públic.
- **Si parles català, no canviïs al castellà al pressuposar que una persona racialitzada no entendreà el català.**

- És molt habitual que l'últim seient a omplir-se en un vagó de tren o a l'autobús sigui el del costat d'una persona racialitzada.
- Mirar als ulls de les persones amb qui estem parlant.
- Dirigir-nos a la persona sorda amb qui estem parlant i no a la persona intèrpret.
- Tenir en compte el fet de no dirigir-nos a les persones atenent a una única dimensió de la seva identitat. Les persones no som només dones o lesbianes o migrades. Cada persona és plural en si mateixa. Hem de relacionar-nos amb les persones tenint en compte tota la seva complexitat.
- Si no saps com parlar, quins conceptes utilitzar per referir-te a la realitat d'altres persones, Informa-te'n i pregunta.
- És important referir-nos a les persones en els termes en què volen ser tractades. Pregunta amb respecte com volen ser tractades (conceptes, pronoms...).

LA PRÀCTICA

Formularis

A les sol·licituds, formularis i inscripcions és important incloure diferents opcions en relació amb la diversitat afectiva, de gènere, sexual i familiar.

També ens hem de plantejar fins a quin punt és important per al nostre servei preguntar determinades dades (edat, professió, gènere, nacionalitat...)

Què hi podem incloure?

- Casella de “Nom sentit” i la seva explicació. El nom sentit permet que les persones trans puguin ser tractades i anomenades d'acord amb el gènere amb què s'identifiquen (independentment de si tenen o no el canvi fet en el seu DNI).

- Variable “No binari” a les caselles de gènere (dona/home/no binari).

- Quan necessitem autorització d'una persona adulta per a una activitat d'una persona menor d'edat, hem de tenir en compte la diversitat familiar i defugir de l'estructura mare-pare-fills. Una opció és anomenar-les com a persones progenitores, tutora o tutor.

Altres recomanacions

En qualsevol mena de document, donar l'opció d'incloure els dos cognoms per visibilitzar, en la majoria de casos, el cognom matern.

Projectes i subvencions

Les diferents mesures que es recullen a la guia són una eina per poder incorporar-se, en els criteris de puntuació de les subvencions que s'atorguen per part de l'Ajuntament a les entitats i associacions del municipi.

Aquest espai no és un recull de criteris aplicables a totes les subvencions, sinó un recull de pautes orientatives d'actuació que permetin incorporar la perspectiva inclusiva.

Condicions que es poden tenir en compte per a la promoció de la igualtat i la diversitat en l'atorgament de subvencions a entitats municipals:

- L'entitat incorpora la perspectiva de gènere en el seu funcionament a través dels seus estatuts, principis fundacionals, objectius, missió, memòries d'activitats o estructura organitzativa.
- Valorar la incorporació de la perspectiva de gènere a través del projecte o proposta presentada (a partir de la seva metodologia o contingut, atesos els seus objectius, activitats, població destinatària, valors que promou, indicadors per mesurar l'impacte de gènere...).

- Compliment de l'article 11 de la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, sobre els ajuts públics, en què s'estableix que qualsevol base reguladora de subvencions que convoqui una administració pública, ha de tendir a incloure la valoració del millor mitjà per aconseguir la incorporació de la perspectiva de gènere.
- Protocol per a l'ús d'un llenguatge inclusiu en els materials que edita l'entitat.
- Accions que fomentin la presència paritària d'homes i dones en els espais de responsabilitat i presa de decisions.
- Accions que trenquin els estereotips sexistes, LGTBI-fòbics, racistes, capacitistes.
- Visibilització de pràctiques igualitàries i accions positives per a la igualtat d'oportunitats entre els homes i les dones, persones racialitzades, LGTBI i amb diversitat funcional.
- Formació en perspectiva de gènere i inclusiva a les persones que formen part de l'entitat.

RECURSOS PER CONSULTAR

Marcar les diferències: la representació de dones i homes a la llengua

Col·lecció “Criteris Lingüístics”; 6.

Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2005

<https://llengua.gencat.cat/web/.content/documents/publicacions/altres/arxius/marcar.pdf>

Manual sobre la incorporació de la perspectiva de gènere i mesures d'igualtat per a entitats

Barcelona: Centre per a la Igualtat i Recursos per a les Dones, Ajuntament de Barcelona, 2017

http://www.tjussana.cat/repositori/element_1487180154.pdf

Recomanacions sobre el tractament de les persones LGBTI als mitjans audiovisuals

Col·legi de Periodistes de Catalunya, 2017

<https://www.periodistes.cat/sites/default/files/public/continguts/actualitat/2017/07/documents/lgtbi-recomanacions.pdf>

